

Statsutskottets betänkande 40/1996 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 51 b och 51 d §§ lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet samt förslag till lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

Riksdagen remitterade den 17 september 1996 proposition 106/1996 rd till statsutskottet för beredning.

I samband med propositionen har utskottet behandlat rdm. Ala-Nissiläs /cent m.fl. lagmotion 62/1995 rd med förslag till lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet, som riksdagen remitterade till utskottet för behandling den 5 december 1995, rdm. Kokkonens /saml m.fl. lagmotion 45/1996 rd med förslag till lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet, som riksdagen remitterade till utskottet den 27 september 1996, och rdm. Tauno Pehkonens /fkf m.fl. hemställningsmotion 33/1996 rd om förlängd övergångstid för avvecklande av reserveringar, som riksdagen remitterade till utskottet den 14 mars 1996.

Statsutskottets skattedelegation, som har berett betänkandet för utskottet, har hört överdirektören Lasse Arvela och finansrådet Timo Viherkenttä vid finansministeriet, överinspektören Tuula Hakola vid skattestyrelsen, överdirektören Hannu Uusitalo vid Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes, direktören Tero Honkavaara vid Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, biträdande avdelningschefen Hannele Ranta-Lassila vid Centralhandelskammaren, juridiska ombudet Anna Lundén vid Företagarna i Finland rf, vicehäradshövdingen Vesa Korpela vid Skattebetalarnas Centralförbund, ekonomiska experten Helena Pentti vid FFC rf, chefsekonomen Matti Koivisto vid FTFC rf, utredningschefen Olli Saariaho vid Akava rf, direktören Esko Kiviranta vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, utvecklingschefen Esko Ahonen vid Finska befolkningsförbundet, styrelseledamoten, CGR Urpo Salo vid Bokföringsbyråernas förbund, vicehäradshövdingen Raimo Pallonen vid CGR-föreningen, ombudsmannen

Teuvo Ikonen och ombudsmannen Ismo Suksi vid Riksdelegationen för pensionärsorganisationer, samtidigt som representanter för Pensions-tagarnas Centralförbund rf, Pensionsförbundet rf, Kansallinen Eläkeläisliitto ry, Pensionärsförbundet rf, Svenska Pensionärsförbundet rf, Kristillinen Eläkeläisliitto ry och Oikeutta Eläkeläisille ry samt förvaltningslicentiaten Pentti Rönkö vid Tammerfors universitet.

Regeringen föreslår vissa ändringar i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet som bygger på förslag av en arbetsgrupp för revidering av beskattningen av småföretagare (FM:s arbetsgruppspromemoria 1996:7). Regeringen föreslår att lagen ändras så att det sannolika överlåtelsepriset på tillgången eller rättigheten anses som överlåtelsepris på fastigheter, byggnader, konstruktioner, värdepapper eller rättigheter som tagits ut från en sammanslutning. Där emot ändras inte bestämmelserna om värdering av övriga nyttigheter. Överlåtelsepriset på egendom och förmåner vid beskattningen av öppna bolag eller kommanditbolag som upplöses föreslås bli fastställt på samma sätt som vid uttag för privat bruk. Dessutom föreslås i lagen en helt ny bestämmelse om värderingen av insättningar i en sammanslutning.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 1997.

Enligt lagförslagen i lagmotionerna 62/1995 rd och 45/1996 rd bör reserveringar kunna avvecklas i långsammare takt än vad de gällande bestämmelserna förutsätter.

I hemställningsmotion 33/1996 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att övergångstiden för avvecklande av reserveringar enligt det gamla beskattningssystemet skall förlängas.

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet lagförslaget behövligt och tillstyrker det.

I sitt betänkande 37/1996 rd om proposition 105/1996 rd föreslår statsutskottet vissa ändringar i 42 § 2 och 3 mom. inkomstskattelagen utgå-

ende från regeringens proposition. I analogi härmed hade regeringen bort föreslå ändringar också i 8 § 2 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet. Eftersom denna ändring följer direkt av ändringen i inkomstskattelagen och är helt teknisk föreslår utskottet att den oriktiga hänvisningen i 8 § 2 mom. ändras i detta sammanhang och som en följd härav lagens rubrik och ingress.

Det centrala innehållet i lagförslagen i de behandlade lagmotionerna är att tiden för avvecklande av s.k. övergångsreserveringar i begränsad omfattning och stegvis skall förlängas med två år. Utskottet ser inte några möjligheter till en generell förlängning av tiden för avvecklande av reserveringar så som det föreslås i motionerna utan anser att detta bör vara möjligt endast i ytterst exceptionella fall när det är absolut nödvändigt för att företaget skall kunna fortsätta sin verksamhet och behålla arbetstillfällena. Det som kunde tänkas komma i fråga är ett undantagslov att få använda reserveringen eller räkna in den som skattepliktig inkomst skatteåret 1998 eller 1999. Undantagslov beviljas endast på ansökan.

Enligt en utredning från finansministeriets skatteavdelning den 11 november 1996 kunde bestämmelsen om undantagslovet lyda ungefär som följer:

”21. Utan hinder av vad som stadgas ovan kan det länsskatteverk som verkställer beskattningen, när detta är nödvändigt för att ett företag skall kunna fortsätta sin verksamhet och bevara arbetstillfällena, av särskilda skäl på ansökan bevilja företaget tillstånd att använda övergångsreserveringen eller en del av den eller räkna den eller en del av den som skattepliktig inkomst under skatteåret 1998 eller 1999. Ansökan skall göras innan beskattningen har slutförts för det skatteår under vilket övergångsreserveringen senast hade bort användas eller räknas som skattepliktig inkomst.”

Det vore alltså fråga om ett förfarande med undantagslov, där länsskatteverket från fall till fall prövar om det av särskilda skäl kan bevilja företaget förlängning med att använda övergångsreserveringen eller räkna den som inkomst. Villkoren för att få undantagslov skulle vara synnerligen stränga och begränsar länsskatteverkets befogenheter. Tillstånd att senarelägga övergångsreserveringen kan beviljas bara om det faktum att reserveringen räknas som skattepliktig inkomst leder till så stora skatter att företagens ekonomi försämras till den grad att det inte läng-

re kan fortsätta sin verksamhet. För ett aktiebolag innebär detta främst att villkoren för att bolaget skall försättas i likvidation uppfylls. I samtliga fall är ett ytterligare krav att avvecklingen av reserveringen ger skattepåföljder som leder till att de anställda eller företagaren själv förlorar sin arbetsplats.

För att ansökan skall tillstyrkas bör företaget enligt statsutskottets åsikt visa att uttryckligen en avveckling av reserveringar har en avgörande betydelse för att verksamheten skall kunna fortsätta och företaget inte behöva säga upp folk. Det räcker inte med att förlängningen helt generellt motiveras med att den bibehåller eller förbättrar företagets verksamhetsmöjligheter. Företaget bör med kalkyler kunna visa att skatterna till följd av avvecklade reserveringar sätter stopp för fortsatt verksamhet och bibehållna arbetstillfällena. En finansieringskalkyl kunde också anlitas för ändamålet. Sin önskan att få avvecklingen av reserveringen framskjuten kunde företaget exempelvis motivera med att visa att det har för avsikt att göra en med tanke på verksamheten viktig, för övergångsreserveringen lämplig investering, som om den inte görs leder till att företagets verksamhet upphör och arbetstillfällena går förlorade.

Utskottet föreslår att det utifrån de aktuella lagmotionerna stiftas en lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet, där till ikraftträdelsestadgandet fogas ett nytt 21 mom. med ovan relaterade bestämmelse.

Internationellt sett är de finländska företagens självförsörjningsgrad i snitt rätt låg. I synnerhet när penningekonomin integreras blir behovet av adekvat eget kapital allt mer markant. Svårast har personbolagen det.

Utskottet förutsätter

att regeringen med det snaraste vidtar åtgärder som främjar i synnerhet de små och medelstora företagens självförsörjningsgrad.

Utskottet avstyrker hemställningsmotionen.

Utskottet, som har haft regeringens proposition och lagmotionerna 62/1995 rd och 45/1996 rd till grund för behandlingen, föreslår vördsamt

att lagförslaget i propositionen och lagförslaget i lagmotionerna 62/1995 rd och 45/1996 rd godkänns sålydande:

1.

Lag**om ändring av (utesl.) lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 juni 1968 om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/68) 8 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1539/92), samt 51 b och 51 d §§, sådana de lyder i lag av den 14 juli 1989 (661/89), som följer:

8 §

Premierna för en frivillig pensionsförsäkring som tagits för en bolagsman i ett öppet bolag och för en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag samt för en sådan aktieägare i ett aktiebolag som inte enligt 2 § 7 mom. lagen om pension för arbetstagare vid tillämpningen av lagen skall anses stå i arbetsförhållande till bolaget, är avdragbara med samma begränsningar som de vilka enligt

96 § inkomstskattelagen gäller för rätten för en skattskyldig att avdra premierna för en livförsäkring som han tagit för sig själv.

51 b och 51 d §§

(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet

(Såsom i regeringens proposition)

2.

Lag**om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till ikraftträdelsestadgandet i lagen den 30 december 1992 om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (1539/92) ett nytt 21 mom. som följer:

21. Utan hinder av vad som stadgas ovan kan det länsskatteverk som verkställer beskattningen, när detta är nödvändigt för att ett företag skall kunna fortsätta sin verksamhet och bevara arbetstillfällena, av särskilda skäl på ansökan bevilja företaget tillstånd att använda övergångsreserveringen eller en del av den eller räkna den eller en del av den som

skattepliktig inkomst under skatteåret 1998 eller 1999. Ansökan skall göras innan beskattningen har slutförts för det skatteår under vilket övergångsreserveringen senast hade bort användas eller räknas som skattepliktig inkomst. (Nytt)

Ikraftträdelsestadgandet

Denna lag träder i kraft den 1997.

Dessutom föreslår utskottet

att hemställningsmotion 33/1996 rd förkastas.

Helsingfors den 22 november 1996

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Mauri Pekkarinen /cent, medlemmarna Olavi Ala-Nissilä /cent, Ulla Anttila /gröna, Pirjo-Riitta Antvuori /saml, Timo Ihämäki /saml, Bjarne Kallis /fkf, Timo Laaksonen /vänst, Reijo Laitinen /sd, Markku Lehtosaari /cent, Mats

Nyby /sd, Virpa Puisto /sd, Jukka Roos /sd, Kimmo Sasi /saml, Oiva Savela /saml, Marja-Liisa Tykkyläinen /sd och Jukka Vihriälä /cent samt suppleanterna Kirsti Ala-Harja /saml, Maria Kaisa Aula /cent, Markku Pohjola /sd (delvis), Matti Saarinen /sd och Kari Uotila /vänst.

Reservation

Beskattningen av personbolag får inte skärpas

Regeringen föreslår att placeringar i personbolag liksom också fastigheter, byggnader, konstruktioner, värdepapper och rättigheter som tas ut från personbolag för privat användning skall värderas till sannolikt överlåtelsepris, dvs. gängse värde.

Alldeles såsom den arbetsgrupp som berett ärendet konstaterat i sitt betänkande skulle tillämpningen av gängse värde försvåra beskattningen och öka antalet besvär i och med att det mycket sällan går att entydigt fastställa vad som är gängse värde. Därför bör bestämmelserna om värderingen av tillgångar vid överföring av egendom inte ändras.

För staten betyder förslaget ett plus på 5—10 miljoner mark. För personbolagen innebär förslaget att en delägare i en sammanslutning inte längre för över fastigheter eller affärslokaler till sammanslutningen. Detta åter får konsekvenser för delägarnas eget kapital. Högst troligt är också att fastigheter och affärslokaler kommer att överföras från sammanslutningar innan lagen träder i kraft, alltså redan i år. Det blir svårare att beskatta om gängse värde skall tillämpas och skattebesvären kommer dessutom att öka. Regeringen motiverar sitt förslag med att värdestegringen för privat uttagen egendom inte räknas som skattepliktig inkomst för sammanslutningen utan som inkomst för delägaren först när den realiserar. Precis så skall det vara. Det är inte motiverat att beskatta för värdestegring innan egendomen är realiserad. Det är skäl att komma ihåg att skattebetalningsskyldigheten i allmänhet grundar sig på skattebetalningsförmågan. En sådan skattebetalningsförmåga uppkommer inte när en bolagsman tar ut egendom ur en samman-

slutning som privat uttag. En eventuell värdestegring ger skattebetalningsförmåga först sedan bolagsmannen realiserat egendomen.

Gällande beskattningspraxis har fungerat bra och värdestegringen på egendom har alltid beskattats. Skattskyldigheten har uppkommit när värdestegringen har realiserats.

Förslaget kommer att minska benägenheten att grunda personbolag; personbolag är ju en mycket lämplig företagsform för dem som vill bli företagare. För bolagets intressegrupper är denna bolagsform också bra i och med att bolagsmannen har ett obegränsat ansvar.

Regeringens proposition utstrålar en negativ attityd gentemot företagsamhet i en tid då det tvärtom uttryckligen skulle vara på sin plats att hjälpa fram nya företag och göra det lättare för existerande företag att stärka sin finansiella struktur och erbjuda nya arbetstillfällen.

Småföretagen måste få mer tid att avveckla övergångsreserveringarna

När företags- och kapitalbeskattningen förnyades stannade man bland annat för att gallra i det brokiga resultatutjämnningssystemet för företag. Övergångsreserveringen erbjöd de flesta företag det enda sunda sättet att bereda sig på kommande investeringar.

Övergångsreserveringen skulle enligt beslutet i slutet av 1992 få användas ända fram till 1997.

Ekonomi- och sysselsättningen började visa tecken på uppsving i början av 1994 och 1995. En felbalanserad ekonomisk politik har dock lett till stagnation inte bara i den totalekonomiska tillväxten utan också i företagens investeringar. Särskilt trögt har det varit att få igång investeringarna inom de små och medelstora företagen.

I praktiken har detta inneburit att de små och medelstora företagen inte kunnat avveckla sina övergångsreserveringar såsom riksdagen i tiden trodde.

De små och medelstora företagen kan inte dra nytta av kapitalmarknaden genom aktieemissioner eftersom det inte finns någon marknad för deras aktier. Deras enda reella möjlighet att förbättra kapitalstrukturen ligger i inkomstfinansiering, eftersom företagens egna möjligheter till extra placeringar i hög grad är begränsade. För att företagen över huvud taget skall kunna existera och erbjuda arbetsplatser krävs det solvens. Också med tanke på ett eventuellt EMU-medlemskap är det av största vikt att företagen ges möjlighet att förbättra sin finansiella struktur.

I detta läge är det absolut nödvändigt, i synnerhet för de små och medelstora företagen, att övergångsreserveringarna får avvecklas fram till utgången av 1999 så att det får finnas kvar högst 2 miljoner mark av övergångsreserveringen vid utgången av skatteåret 1997 och högst 1 miljon mark vid utgången av skatteåret 1998.

Enligt uppgifter från slutet av 1994 var totalt 4,4 miljarder mark bundna i små övergångsreserveringar på under 2 miljoner mark, medan siffran i slutet av 1996 beräknades till 3,4 miljarder mark.

Helt kalkylmässigt kunde skattetagarna drabbas av avsevärda förluster eftersom en skärpt beskattning ånyo kan försätta små och medelstora företag som "kommit på fötter" i nya svårigheter och leda till uppsägningar, en ytterligare försämring av sysselsättningen och mer utgifter för

staten. Exempelvis företagen i byggbranschen är i en synnerligen penibel situation.

Övergångsbestämmelserna för personbolag och näringsidkare i den nya lagstiftningen om samfundsbeskattningen håller på att löpa ut. Ingenting har dock gjorts för att rätta till situationen för dessa företag i skattehänseende.

Näringsidkarnas och personbolagens inkomster beskattas i regel som förvärvsinkomst och därför kan skatteprocenten för reserveringar som räknas som inkomst i vissa små och medelstora företag till och med bli så hög som 60. Deras framtid är på intet sätt garanterad och detta tillför den ett helt onödigt osäkerhetsmoment.

Att företagen enligt lagförslaget kan göra en anhållan hos länskatteverket löser inte problemet. Det innebär bara byråkrati och fungerar dessutom inte.

Av ovan nämnda orsaker är det nödvändigt med förlängd tid för avvecklande av överföringsreserveringar.

På grundval av det ovan sagda föreslår vi

att 8 § lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet i utskottets betänkande godkänns i den form utskottet föreslagit samt att förslaget till ändring av 51 b och 51 d §§ förkastas.

Samtidigt föreslår vi

att lagförslaget i lagmotion 45/1996 rd godkänns sålydande:

Lag

om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 30 december 1992 om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (1539/92) 12 och 14 mom. i ikraftträdelsestadgandet som följer:

12. Övergångsreserveringen får räknas som inkomst senast under skatteåret 1999 eller användas inom den skattskyldiges omedelbara näringsverksamhet för täckande av anskaffningsutgifterna för anläggningstillgångar som avses i 9 § lagen om investeringsreserveringar och som anskaffas under skatteåren 1994—1999 och för

täckande av andra utgifter som avses i nämnda lagrum, till de delar som skyldigheten att betala dessa utgifter har uppkommit före utgången av skatteåret 1999.

14. Om den skattskyldige inte har använt övergångsreserveringen eller den inte har räknats som skattepliktig inkomst senast under skatteåret

1999, räknas den oanvända eller som inkomst inte upptagna delen av reserveringen som skattepliktig inkomst för skatteåret 1999, dock så att den del av övergångsreserveringen som överskrider 2 000 000 mark räknas som skattepliktig inkomst för skatteåret 1997 och den del som överstiger 1 000 000 som skattepliktig inkomst för skatteåret 1998. Om den skattskyldige upphör med sin näringsverksamhet, räknas reservering-

en som skattepliktig inkomst för det år då verksamheten upphörde.

— — — — —
21. (Såsom i utskottets betänkande)

Ikraftträdelsestadgandet

Denna lag träder i kraft den 1997.

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997.

Helsingfors den 22 november 1996

Olavi Ala-Nissilä /cent
Maria Kaisa Aula /cent

Bjarne Kallis /fkf
Markku Lehtosaari /cent

Jukka Vihriälä /cent
Mauri Pekkarinen /cent